

[Halvgaard.]

og derfor også må være solidariske med samfundet, ikke mindst i den alvorlige aktuelle situation, Danmark befinder sig i, med stigende arbejdsløshed og en økonomisk krise.

Endelig indeholder vores forslag en ophævelse af styrelseslovens § 33. Vi mener, det er utilstedeligt, at skatteyderne skal finansiere de studerendes organisationer.

Som allerede nævnt er det beklageligt, at der tilsyneladende ikke i dette folketing endnu er vilje til en virkelig revision af styrelsesloven som den, vi fremlagde i 1975, og derfor vil jeg endnu en gang alvorligt henstille til folketinget at være medvirkende til at gennemføre nogle af de ændringer, fremskridtspartiet har foreslået, ændringer, der med god vilje kunne gennemføres i denne samling. Det er spørgsmål, der haster.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om styrelsen af højere uddannelsesinstitutioner [af Bertel Haarder m. fl.].

(Lovforslag nr. L 176. Fremsat 10/5 77).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Undervisningsministeren (Ritt Bjerregaard):

Ved lov af 10. juni 1976 blev der foretaget ændringer af nogle af bestemmelserne i loven af 1973 om styrelsen af højere uddannelsesinstitutioner. I overensstemmelse med undervisningsudvalgets betænkning over lovforslaget nedsatte jeg endvidere et udvalg vedrørende revision af loven.

Da styrelsesloven blev vedtaget, var man klar over, at der ville kunne opstå problemer i forbindelse med den tostrengede kompetencefordeling mellem fakultets- eller fagråd på den ene side og studienævnene på den anden side. I den tid styrelsesloven havde virket, var det ble-

vet yderligere klart, at disse problemer burde underkastes en nærmere analyse. Udvalget fik derfor til opgave at foretage en sådan analyse og at fremsætte forslag til problemernes løsning.

Udvalget fik endvidere til opgave at identificere andre problemer, der har relation til de højere uddannelsesinstitutioners undervisnings- og forskningsvirksomhed samt administration, og som er opstået i forbindelse med styrelseslovens ikrafttræden. Udvalgets forslag, der skulle have form af en samlet redegørelse med forslag i lovsform med bemærkninger, forventedes at foreligge senest den 1. januar 1977.

Udvalget, det såkaldte rektorudvalg, med professor Bent Christensen som formand har afgivet en omfattende betænkning indeholdende forslag til en ny lov om styrelse af højere uddannelsesinstitutioner. Udvalget har inden for den meget korte tidsfrist og på det givne kommissorium udført et stort arbejde og trukket en række problemer frem og søgt at løse dem.

Betænkningen blev sendt til udtalelse bl. a. på alle højere uddannelsesinstitutioner, og udvalgets forslag blev som bekendt så godt som totalt afvist. Dels stødte de foreslåede ændringer i overvejende grad på modstand, dels var det den almindelige opfattelse, at erfaringsgrundlaget for en vurdering af loven, der kun har fungeret i ca. 3 år, er for spinkelt, og man mente derfor, at tiden ikke var inde til en revision af loven.

Jeg har siden haft en drøftelse med repræsentanter for de partier, der stemte for styrelsesloven. Ved dette møde gav jeg udtryk for, at udvalgets forslag ikke ville medføre den forenkling af styringen på de højere uddannelsesinstitutioner, som jeg havde ønsket og lagt afgørende vægt på, og jeg gjorde det klart, at der ikke fra min side ville blive taget initiativ til en ændring af loven. Men ministeriet vil naturligvis fortsætte sine overvejelser med hensyn til styrelsesordningen, bl. a. på baggrund af rektorudvalgets betænkning og de indhentede udtalelser fra institutionerne og de indhøstede erfaringer.

Af disse grunde anser jeg ikke det foreliggende lovforslag som et egnet udgangspunkt for en revision af den gældende styrelseslov.

J. K. Hansen (S):

Jeg skal ikke vedrørende dette lovforslag gentage, hvad undervisningsministeren allerede

[J. K. Hansen.]

har sagt, det kan vi i socialdemokratiet tiltræde ord til andet.

Jeg vil anholde forslagsstillerne for, at man i fremsættelsestalen anfører, at et stort flertal for et år siden ønskede at ændre kompetencefordelingen mellem styrelseslovens organer og styrke fagkyndigheden. Det var vel så som så med dette store flertal. De helt klare kendsgerninger er, at de borgerlige partier jo ikke kunne samle et flertal om deres styrelsesforslag, dernæst at vi i mit parti i forståelse for nogle problemer vedrørende valgreglerne i styrelsesloven foreslog og gennemførte nogle mindre ændringer i styrelsesloven på nævnte områder, og at der herefter blev nedsat et rektorudvalg, der skulle udrede problemerne omkring styringen af de højere uddannelsesinstitutioner.

Der er da mangt og meget, som vi kan tilslutte os i den betænkning, rektorudvalget er kommet med, men helhedsbetragtningen må være, at udvalgets forslag ikke medfører nogen forenkling af styringen på de højere læreanstalter. Hertil kommer så, at de høringsresultater, vi har fået om rektorudvalgets betænkning, næsten alle går ud på en total afvisning.

Så er der én ting, man kan undre sig over, og det er, at de partier, der står som forslagsstiller til dette lovforslag, har sluttet rektorudvalgets betænkning råt, og at man har ladet udvalgets forslag optrykke næsten ord til andet i et lovforslag. Det, man må undre sig over, er, at disse partier med hr. Bertel Haarder i spidsen normalt altid, når det drejer sig om sådanne udvalgsbetænkninger, har mange kritiske bemærkninger at gøre, men i dette tilfælde altså har sluttet forslagene råt og ladet dem optrykke i et lovforslag.

Jeg mener heller ikke, at vores nuværende universitetsstyrelseslov er ideel på alle punkter, men jeg vil pege på, at de erfaringer, vi har med den nuværende lov, er meget spinkle, for den har kun virket i 3 år, og jeg kan tilføje, at der var et stort flertal for denne lov, et flertal, hvori hr. Bertel Haarders eget parti deltog, dengang med en anden ordfører.

Vi foretrækker altså at give den nuværende lov endnu en chance, og så må hr. Bertel Haarder m. fl. ud at se sig om efter et andet flertal; det bliver ikke fra vores side, man får det.

Halvgaard (FP):

Det foreliggende lovforslag er identisk, har jeg forstået, med forslaget fra Bent Christensen-udvalget med rektor Flemming Woldbyes ændringer. Man siger også i bemærkningerne til lovforslaget, at forslagsstillerne ikke betragter Flemming Woldbye-modellen som ideel i alle henseender, men betragter forslaget som et velegnet udgangspunkt for forhandlinger med henblik på en snarlig revision af loven.

Jeg synes, det er en lidt mærkelig måde at fremsætte lovforslag på, men jeg kan sige, at da vi i fremskridtspartiet anser en løsning af problemerne i forbindelse med vore højere uddannelsesinstitutioner for særdeles vigtig, kan vi tilsige, at vi går ind for et positivt arbejde i undervisningsudvalget om dette spørgsmål.

Gerda Møller (KF):

Da det er ordføreren for forslagsstillerne, hr. Bertel Haarder, der skal give den nødvendige redegørelse for baggrunden for lovforslaget, og hvad det går ud på, skal jeg indskrænke mig til at sige følgende: Fra konservativ side har vi gennem lang tid været utilfredse med styrelsesloven, som vi længe har ment burde tages op til revision. Det var også baggrunden for, at vi gik ind for nedsættelse af rektorudvalget, og vi beklager i høj grad, at den afgivne betænkning ikke kunne komme til at danne basis for en revision allerede i indeværende samling, som alle de partier, der stod bag ved nedsættelsen af udvalget, havde ønsket det.

Det må vist være blevet helt klart for alle, at den indflydelse, de studerende fik på styrelsen med 1973-loven, har skabt uforudsete vanskeligheder for de rent universitetsmæssige funktioner, og det forekommer os, at studenterne ikke har vist tilstrækkelig interesse for de tilbud, der var indbygget i loven.

Derimod er det blevet mere og mere klart, at de studerende, der fik sæde i de styrende organer, har gjort disse til politiske kamppladser. Det var naturligvis ikke hensigten med loven. Hensigten var først og fremmest at skaffe studenterne øget indflydelse på deres egen uddannelse. Dertil kommer, at fordelingssystemet for forskningsbevillingerne synes at fungere utilfredsstillende. Det er endt med, at de i det væsentlige følger studenterantallet, men dermed mister folkettinget mulighed for at øve den

[Gerda Møller.]

nødvendige indflydelse på fordelingen af disse bevillinger.

Vi ønsker ikke at træffe overilede beslutninger, men mener, at vi igennem rektorbetænkningen har fået et godt grundlag at gå ud fra, så det skal lykkes denne gang at nå frem til den rigtige lov.

Så vil jeg gerne sige til hr. J. K. Hansen, som var inde på, at loven kun havde fungeret kort, og at nogle af de partier, der står bag ved det nu fremsatte forslag, jo selv havde været med til at gå ind for den styrelseslov, der gælder i dag. Ja, det er helt rigtigt, men i hvert fald sørgede vi fra konservativ side for, at der kom til at stå i betænkningen, at alle læreransættelser skulle ske ud fra et fagligt niveau, og det kan man jo just ikke sige sker, med den indflydelse studienævnene har i dag, så vi føler ikke, at den sikkerhedsventil, der på vor foranledning var indbygget i betænkningen, er blevet opfyldt og er blevet til nogen sikkerhed.

Ingolf Knudsen (CD):

Jeg fornemmer, at det er helt andre toner, der lyder i folketinget i dag, når vi nu diskuterer lovforslaget om ændring af styrelsen af de højere uddannelsesinstitutioner. I 1974 var jeg som medlem af tinget med til at fremsætte et forslag til folketingsbeslutning. Da hed undervisningsministeren ganske vist Tove Nielsen og var fra venstre, og da var der også en anden venstreordfører. Jeg må da indrømme, at det, der bliver sagt i dag, glædeligvis er helt andre ting end det, der blev sagt dengang. Det kan jeg kun tage til indtægt og være glad for er sket. For det må vel være vigtigt endnu en gang at få understreget, hvad det egentlig er vi vil med vore højere uddannelsesinstitutioner, og hvad det er vi vil med vore universiteter.

Det er da ganske givet, at det er det offentlige, der betaler. Samtidig er det da også det offentlige, der sikrer, at det, der foregår på disse institutioner, i hvert fald kan foregå frit på to områder, nemlig på den måde, at vi sikrer friheden, og at vi sikrer forskningen. Men samtidig må vi sikre os, at den frihed, der er på universiteterne, er reel, og at den forskning, der gøres og den undervisning, der ydes, er kvalitetsbetonet. Man kan i dag stille det spørgsmål, om dette er reelt under den nugældende styrelseslov.

Det er rigtigt, at det argument også blev brugt i 1974, at styrelsesloven var så ny, som den er. Det er et argument, vi aldrig rigtig har villet godtage, for hvis noget viser sig at virke modsat hensigten, må det være fornuftigt at få det ændret, før det er for sent. Vi synes nok, at selv om intentionerne i den nuværende styrelseslov på mange områder er rigtige og synes at være pæne og da også er vedtaget af et stort antal af partier her i folketinget, viste det sig blot, at det udviklede sig på en anden måde end man havde regnet med. Der skete nemlig nøjagtig det, som man måske kunne have forudset, nemlig at intentionerne i loven ikke blev brugt sådan, som man havde forudset, men blev brugt modsat, pludselig blev brugt i en eller anden form for politisk kamp, således at universiteterne og de højere læreanstalter efterhånden ikke fremstod som det sted, hvor friheden var, og hvor forskningen var i højsædet på baggrund af kvalitet, men et sted hvor forskellige minoritetsgrupper af den ene eller anden politiske opfattelse forsøgte at præge udviklingen, hvad de kunne gøre med denne styrelseslov i hånden.

Hvad er det, denne styrelseslov giver? Den giver magt ud til brugerne, og princippet heri er rigtigt. Men det er bare ikke sådan, at alle brugerne udnytter denne magt: bl. a. de sidste besættelser vidner om, at det er et mindretal, der i dag forsøger at sætte sig på udviklingen på de højere læreanstalter og dermed give udtryk for, at de er flertallet.

I de styrende organer ligger ansvaret omkring studiers indhold, omkring eksamensbestemmelser, omkring læreransættelser, og vi må konstatere, at den måde, som disse styrende organer i dag har sammensat sig på gennem den mindretalsindflydelse, som er blevet til flertalsindflydelse, er utryk, og det er derfor vi har været med til her at stille forslag om ændring af styrelsesloven. Vi erkender, at dette forslag heller ikke kan nå at blive endeligt behandlet i denne samling, og så må vi endnu en gang konstatere, at vi har taget hul på debatten som så ofte før, men vi kan samtidig sige, at vi vil vende tilbage med forslag i næste samling, idet vi finder, at det er på høje tid – og helst og gerne i samarbejde med socialdemokratiet – at vi får pillen ved styrelsesloven, at vi får den strammet op, så vi undgår disse, jeg vil godt kalde uhyrlige tilstande, som vi oplever rundt omkring på vore højere læreanstalter i dag.

Ebba Strange (SF):

Socialistisk folkeparti var i sin tid med til at vedtage den styrelseslov, der i øjeblikket gælder for de højere læreanstalter. Det er vores opfattelse, at den styrelseslov ikke har fået lov at virke så længe, at den kan vurderes tilstrækkelig grundigt. Når vi kigger rundt på de forskellige højere læreanstalter, ser vi, at den nogle steder virker udmærket, andre steder virker mindre godt. Efter vores mening er det eneste skridt, der kunne være brug for, et skridt mod en yderligere demokratisering af livet på vore højere uddannelsesinstitutioner.

Det er kun gennem at få indflydelse på beslutningsprocesserne, at ansvar og modenhed udvikles, ansvar for institutionen, ansvar for uddannelsen.

Derfor var vi glade, da den socialdemokratiske undervisningsminister afviste det forslag til ny styrelseslov, der var blevet udarbejdet af det rektorkollegium, som var blevet nedsat efter en flertalsbeslutning herinde i folketinget. Vi fandt det kollegium forkert sammensat, fordi det kun bestod af rektorer og der hverken var studerende, teknisk personale eller almindelige lærere med; disse grupper tilbringer dog en meget stor del af deres liv på de højere uddannelsessteder, og det er derfor meget vigtigt, hvordan de befinder sig, og hvor de befinder sig i beslutningshierarkiet.

Nu har imidlertid en række borgerlige partier fundet det opportunt at fremsætte et forslag, der svarer meget nøje til det, rektorkollegiet fremlagde, og vi vil så benytte lejligheden til at vende os imod det helt klart og helt entydigt.

Fremfor at indeholde en udvidelse af demokratiseringen indeholder det en endog meget kraftig indskrænkning af demokratiseringen på vore højere uddannelsesinstitutioner. Det lægger op til en magtkoncentration på færre hænder end det, vi kender i dag, og en magtkoncentration hos dem, der har de højeste uddannelser, de højeste poster på universiteterne. Det indskrænker indflydelsen på beslutningsprocesserne ikke alene for de studerende, men også i høj grad for det teknisk-administrative personale og for de lærere, der er knyttet til uddannelsesinstitutionerne på deltid.

Det lægger op til en øget bureaukratisering med de regler, der gælder, om, at forskellige sagkyndige udvalg skal kunne høres om det ene og om det andet.

Vi betragter dette forslag som et skridt i retning af en øget politisk disciplinering af vores uddannelsessøgende, og det vender vi os imod. Vi synes, at de angreb, der kommer i disse år fra borgerligt hold på vore uddannelser, både de højere uddannelser og de mellemliggende uddannelser, er farlige for samfundsudviklingen. De lægger op til mere disciplinering, mere autoritet, mere autokrati, og det vender vi os imod. Vi tror ikke, det er det, der skal til for at udvikle en ungdom, der vil og kan tage stilling, tage fat og tage uddannelser.

Freddy Madsen (DKP):

Både vedrørende dette forslag og også det, vi behandlede før, er der fremsat mange pæne ord om, at nu gjaldt det fagniveauet, nu gjaldt det om at løse en lang række af de problemer, som findes ved universiteterne. Jeg tror i virkeligheden, at man skal søge fædrene til den slags forslag et andet sted. Det hænger jo sammen med en række af de problemer, vi i øvrigt diskuterer på undervisningsområdet.

Industrirådet udtrykte det meget klart i en pjece fra 1975 »Sagt og skrevet af Industrirådet«, hvori det bl. a. hedder:

»... at der hurtigt etableres en central rådgivende kontakt mellem industrien og uddannelsessektoren, og at det behovsrettede element i uddannelserne prioriteres. Dette indebærer bl. a. krav om:

– at der jo inden for de videregående uddannelser lægges større vægt på kvalitetsniveauet frem for på en forøgelse af antallet af studiepladser. I den sammenhæng må styrelsesloven for de højere uddannelsesinstitutioner tages op til vurdering.«

Jeg ser det også som grundlag for nedsættelsen af rektorudvalget. Det er ganske vist sket også med en række pæne ønsker om, at man ville styrke fagkyndigheden og ændre tostrengetheden mellem fakultets- og studienævnplan i et nyt styrelseslovsforslag. Men det fremkomne forslag løser jo på ingen måde de problemer, som man her foregiver at løse.

Det reelle indhold er stift, uadministrerbart, et udemokratisk system, hvis hovedindhold slet og ret er, at man ønsker at løse de problemer, der findes i uddannelserne, krisen i uddannelsessystemet, faglige og ikke-faglige problemer, ved at tillægge de såkaldt fagkyndige, og det

[Freddy Madsen.]

vil sige de fastansatte lektorer og professorer, en afgørende indflydelse i alle spørgsmål.

Det forslag, der nu foreligger her, betyder for det første en stærk reducere af studenterne, deltidslærernes, adjunkterne og det teknisk-administrative personales indflydelse i alle forhold, både fagrelevante og ved tildeling af arbejdsopgaver og udførelse af undervisning, og det gælder også med hensyn til arbejdsforhold.

For det andet er det en styring af forskningen, der sætter studerende, TAPere og yngre lærere totalt uden for enhver indflydelse, og man må regne med, at det, der her er industriens hovedformål, nemlig at alt skal kunne nyttiggøres og helst gøres i penge hurtigst muligt, vil betyde et afgørende slag imod vigtige elementer inden for grundforskningen. Men fremfor alt betyder det, at en række af de forskningsopgaver, som er vendt imod at forbedre den almindelige befolknings liv på forskellige områder, totalt vil blive tabt på gulvet.

Endelig for det tredje vil forslaget uadministrerbarhed medføre et konfliktfyldt universitet uden nogen som helst udviklingsmuligheder. Tostrengethedsproblemerne er udelukkende løst gennem en bureaukratisering, og det, man siger nu, er, at vi må have orden på universiteterne. Det er jo et typisk lov-og-orden-forslag, som er lagt frem, men ud fra mange erfaringer ved vi udmærket, at dette overhovedet ikke vil være egnet til at fjerne, som man her siger, årsagen til uroen, årsagen til alle de problemer, der er. Det er jo samfundets almindelige og dybtgående krise. Jeg har sagt det før, og jeg vil gerne gentage det. Det er jo således, at det, der sker på universiteterne, er, at den krise, som eksisterer i samfundet, slår ud i så lys lue, at borgerskabet ikke er i stand til bare at styre deres egne sønner og døtre, som af gode grunde rebellerer imod det samfundssystem, som har overlevet sig selv. Det er dér, problemerne ligger, og hvis man tror, at man igennem regler og forordninger og ved at genindføre professorvældet vil kunne klare disse problemer, tager man jo fejl, og jeg ved heller ikke, om forslagsstillerne tror det.

Det er klart, at man for en tid på nogle områder kan skære yderligere ned i uddannelserne. Det, man skal mærke sig, er den modstand, som det har mødt ude omkring. Alle konsistorier undtagen DtHs har vendt sig imod

forslaget fra rektorerne. Afvisningen er sket på baggrund af, at man ikke mente, at de problemer, der var lagt frem, var reelle, og samtidig er man enig i, at de problemer, der var, under ingen omstændigheder kunne finde deres løsning igennem rektorudvalgets betænkning. Alligevel har denne række af partier lagt dette forslag frem og endda gjort det strammere, idet det også medtager mindretallets synspunkter. Det er af en sådan karakter, at det ikke vil løse de problemer, det foregiver at løse. Det, der er det væsentlige i det, er, at det er udemokratisk i sit indhold, og vi vil naturligvis afvise det.

Niels Helveg Petersen (RV):

Da man foretog høring af uddannelsesinstitutionerne om Morten Lange-udvalgets betænkning, fik man det dog noget trøstende svar fra de ledende organer på universiteterne og de højere læreanstalter med enkelte undtagelser, at styrelsesloven en del steder fungerede godt, i hovedparten af tilfældene ret tilfredsstillende, men at der selvfølgelig var nogle få steder, hvor loven fungerede dårligt. Det var ikke kun, hvad de studerende sagde om loven, det var også lærergruppens indstilling.

Når det er situationen, at loven mange steder fungerer godt omend formentlig med anvendelse af ganske megen mødetid, er det ikke opgaven at forsøge at slå noget i stykker, at skabe helt nye strukturer, sådan som dette forslag lægger op til. Så bliver kunsten at søge at ændre styrelsesloven på en sådan måde, at det ikke komplicerer og generer, hvor det går ordentligt, mens man må sætte ind, hvor loven har vist sig ikke at fungere godt, især de steder, hvor lærergruppen er stærkt splittet. Det vil sige, at den revision, man i givet fald skal gennemføre af styrelsesloven – og vi mener, at det kan der være grund til at drøfte – må sætte sådan ind, at den ændrer vilkårene dér, hvor loven ikke fungerer godt, men lader de øvrige forhold urørte.

Jeg vil godt føje til, at det forslag, der her foreligger, tror jeg ikke er særlig repræsentativt, heller ikke for lærersynspunkter, professorsynspunkter, selv om det giver lærere og professorer større magt end efter den gældende styrelseslov, fordi man har lært at leve med den gældende lov i de fleste tilfælde.

Som sagt, vi afviser ikke, at der er behov for at diskutere ændringer. Jeg forstod også ministeren sådan, at hun var indstillet på fortsat at

[Niels Helveg Petersen.]

overveje, om styrelsesloven kunne ændres, kunne forbedres på forskellig måde. Vi anser det foreliggende forslag for at være et uegnet grundlag for diskussion, fordi det stiller en helt ny struktur op, og vi har derfor svært ved at se, at vi kan støtte det.

Chr. Christensen (KrF):

Kristeligt folkeparti er medforslagsstiller til det her fremsatte forslag, og vi har dermed givet udtryk for, at vi ikke mener, den nugældende styrelseslov fungerer tilfredsstillende.

Allerede i efteråret 1974 fremsatte vi sammen med centrum-demokraterne forslag til ændring af lov om styrelsen af højere uddannelsesinstitutioner med henblik på ændring af sammensætningen af studienævnene og af studienævnenes kompetence samt om nedlæggelse af centralstudienævnene. Baggrunden for dette forslag var for det første frygten for niveausænkning, for det andet den manglende alsidighed og endelig den tiltagende politisering af undervisningen.

I et senere fremsat forslag til folketingebe- slutning af 23. oktober 1975, hvor desuden venstre og de konservative var medforslagsstillerne, foreslog vi desuden ændring af valgregler og tilskudsordninger til de studerendes forsamlinger i retning af at sikre mindretallene rimeligere vilkår. Dette sidste blev gennemført i juni i fjor.

I maj 1976 gav vi igen her i tinget sammen med et flertal udtryk for, at styrelsesloven ikke fungerede fuldt tilfredsstillende. På den baggrund gav vi sammen med flertallet, hvortil også regeringspartiet hørte, tilslutning til at nedsætte et hurtigt arbejdende udvalg, hvis opgave det var bl. a. at vurdere den nugældende styrelseslov og komme med forslag til ændring af denne.

Det var efter min opfattelse klart, at regeringen ønskede at medvirke til en rimelig ændring af styrelsesloven. Vi husker jo også de tanker, undervisningsministeren fremlagde med hensyn til ændring af studienævnenes sammensætning.

Det er beklageligt, at ministeren ikke har fulgt dette op ved på en eller anden måde at medvirke til en nødvendig ændring af loven med hensyn til kompetencefordelingen mellem de styrende organer og med hensyn til styr-

kelse af fagkyndigheden. Men ministeren kan jo nå det endnu, og det er da muligt, at vi må have lov til at opfatte de bemærkninger, der kom om ministeriets positive, skal vi sige følgen udviklingen, sådan, at der ligger et til-sagn om at gå med i en eller anden løsning.

Det er vores opfattelse, at det nedsatte rektorudvalg har udført et godt arbejde, der med de ændringsforslag, mindretallet har stillet, ligger tæt på de synspunkter, vi har, og derfor naturligt ligger til grund for det fremsatte forslag.

Målsætningen for forslaget er for vores vedkommende først og fremmest at styrke de højere læreanstalters faglige niveau, ja, man kan vel næsten sige, at skal vi genskabe det fagligt høje niveau, vore læreanstalter havde før 1970, er det absolut nødvendigt at ændre kompetenceforholdene mellem studienævnene og centralstudienævnene på den ene side og de højere styrende organer på den anden side i retning af større indflydelse til fastansatte lærere, professorer og rektorer. Og endelig er det nødvendigt at hindre eller vanskeliggøre forskellige former for politisk misbrug og overgreb ved hjælp af den nugældende styrelsesordning.

Det er efter kristeligt folkepartis opfattelse godt, at de uddannelsessøgende har fået medbestemmelse på vore læreanstalter, fordi medbestemmelse normalt trækker større ansvarsfølelse med sig fra de engageredes side. Men når dette er sagt, vil jeg også sige, at vi er ikke overbeviste om, at det er i de uddannelsessøgendes og samfundets interesse, at de uddannelsessøgende i de organer, der fastlægger form, omfang og indhold af studier og eksaminer, har 50 pct.s indflydelse og dermed selv kan komme til at fastsætte de krav, der skal honoreres til eksamen. De unge studerende er i en presset situation økonomisk og tidsmæssigt, og dette kan give modstående synspunkter mellem de studerende, lærerne og det omgivende samfund. Skal vi fastholde det høje faglige niveau, og det skal vi, så er det nødvendigt med en omlægning af kompetenceforholdene i retning af større indflydelse til undervisningsanstaltens lærere og ledelse med hensyn til uddannelsens målsætning, dens indhold og omfang og til eksamensafholdelsen.

Jeg vil håbe, at det foreliggende forslag som- meren og efteråret igennem kan danne grundlag for en konstruktiv debat, der kan resultere i en bred opbakning om en ændring af styrel-

[Chr. Christensen.]

sesloven, når forslaget bliver genfremsat i næste folketingssamling.

Alfred Hansen (DR):

Der er grund til at rose forslagsstillerne for det grundige arbejde, som har ligget til grund for udarbejdelsen af dette lovforslag, og det være sagt uanset om man er enig eller uenig i indholdet af forslaget.

Som jeg tidligere på dagen har sagt, mener retsforbundet ikke, at tiden er inde til en grov revision af loven om styrelsen af højere uddannelsesinstitutioner. Vi mener, det må være rimeligt, at den nuværende lov får lidt længere tid at virke i, dels for at man på de højere læreanstalter kan vænne sig til lovens indhold og lære at administrere den rigtigt, dels for at politikerne kan følge udviklingen.

Der er jo ikke blot tale om småjusteringer i dette forslag, og de småjusteringer, som der eventuelt kunne have været tale om her, ville måske have været naturlige, men der er i virkeligheden tale om vidtgående ændringer, som må kræve et omfattende udvalgsarbejde, som jeg personlig vil følge nøje bl. a. for at se, om der er dele af dette forslag, som retsforbundet eventuelt kan støtte.

Endelig vil jeg da opfordre ministeren til at fremkomme med ændringsforslag, hvis ministeren på det sidste har gjort visse erfaringer med hensyn til den måde, de højere læreanstalter administrerer den nuværende lov på. Ministeren har trods alt de største forudsætninger for at registrere eventuelle mangler ved loven. Men lad os nu fordomsfrit diskutere indholdet i såvel den gældende lov som i dette forslag.

Steen Folke (VS):

Da styrelseslovens første udgave blev gennemført i 1970, markerede den et brud med professorvældet og den fuldstændig hierarkiske opbygning af styringssystemet på de højere læreanstalter. Det var resultatet af studenter- og læreroprør i de foregående år, men det var også en nødvendig forudsætning for, at der kunne sættes gang i den modernisering af universiteternes forskning og undervisning, der stod som en klar nødvendighed efter 1960ernes voldsomme vækst i de højere uddannelser. For bl. a. socialdemokratiet var det helt nødvendigt, hvis man ville tilpasse universiteterne til samfundsudviklingen, at få nogle andre til at

styre end professorer, der for manges vedkommende var udtrykkeligt borgerlige og fagligt reaktionære, og som nægtede at acceptere forsknings- og undervisningspolitiske og samfundsmæssige aspekter. Gennem styrelsesloven gav man de yngre lærere og studenter og det teknisk-administrative personale en betragtelig indflydelse.

Men samtidig startede den centrale planlægning og bureaukratisering af styringen af universiteter og læreanstalter, som indtil i dag ganske vist kun har ført til almindelig skade, men som sigter på af fuldføre en underlægelse af universiteterne under statsmagten, og det vil i anden omgang sige under kapitalistiske interesser.

Hvis socialdemokratiet mener noget med noget af det, man siger om, at universiteterne må orientere sig mod samfundets problemer og især interessere sig mere for den arbejdende befolknings problemer fremfor en fortsat og ørkesløs udvikling af borgerlige videnskaber, er der to ting, man må gøre.

For det første må man standse centralstyringen af indholdet i forskning og undervisning. Gennem forskningsrådene har man hævdet at ville skaffe sig et instrument for en mere social og samfundsorienteret forskning. Resultatet er blevet en genindsættelse af en del af professorerne i deres gamle magtstilling; gennem de faglige landsudvalg har man hævdet at ville sikre en koordinering af uddannelserne. Resultatet ser ud til at blive mere bureaukrati og mindre udviklingsmuligheder i de borgerlige uddannelser, der kun kan være samfundsorienterede på én måde, nemlig som instrument for borgerskabet og for det private erhvervsliv.

For det andet må man fastholde og udvide den demokratiske ledelse af læreanstalterne, som er blevet etableret. Den argumentation for fagkyndighed i modsætning til ikke-fagkyndighed, som fremføres af de borgerlige partier i forbindelse med dette lovforslag, og som også socialdemokratiet accepterer ved enhver given lejlighed, er i virkeligheden et skalkeskjul for de egentlige modsætninger. Modsætningen mellem borgerlige lærere, der meriterer sig og gør karriere inden for den borgerlige videnskab, og de lærere og studenter og TAPere, der hver ud fra deres forudsætninger forsøger at stille nogle andre krav til forskning og undervisning, krav om social og politisk bevidsthed, krav om, at der drives forskning og undervis-

[Steen Folke.]

ning på arbejderklassens eller den brede befolkningens præmisser og krav om forståelighed og udadrettethed.

Det er muligt, at studenterne og TAPerne ikke er så fagkyndige som lærerne, selv om den videnskabelige udvikling i de senere år inden for en række fagområder nærmest er blevet båret frem af studenter og yngre lærere under modstand fra afdankede professorer. Men til gengæld har studenter og TAPere nogle forudsætninger for at kunne kanalisere befolkningens interesser ind i de daglige afgørelser og diskussioner på universiteter og læreanstalter, og det gælder ikke kun i undervisningen, men også i styringen af forskningen.

Jeg har bemærket, at forslagsstillerne i den skriftlige fremsættelse har sat ordet fagkyndighed i anførselstegn. Hvis ikke det blot er en tanketorsk – det kan man ikke udelukke – viser det, at selv forslagsstillerne må erkende, at det er et tvivlsomt og vagt defineret begreb.

Takket være en omfattende mobilisering kom der en massiv afvisning af rektorudvalgets forslag ved de højere læreanstalter. På den baggrund kan de fire borgerlige partiers lovforslag heldigvis kun betragtes som en demonstration. At de har valgt at fremsætte forslaget i Flemming Woldbyes højrevariant er logisk, men sådan set underordnet. Forskellen mellem Flemming Woldbyes og Morten Langes opfattelse af tingene drejer sig sandt at sige kun om nuancer. Men de herrer rektorer blev heldigvis grundigt underkendt på deres egne institutioner, hvilket er baggrunden for, at 4 parti forslaget nu bliver afvist herinde. Det betragter VS som en sejr for de progressive kræfter ved de højere læreanstalter.

Ordføreren for forslagsstillerne (Bertel Haarder) (V):

Selv om dette forslag blev gennemført uændret, ville Danmark stadig have verdens måske mest arbejdspladsdemokratiske og studentervenlige styrelseslov. Jeg tror ikke, der findes noget andet land i verden, som f. eks. kunne finde på at give de ansatte ved almene kontorfunktioner så voldsom en indflydelse på forskningsanliggender, som vi gør i Danmark, og som man fortsat vil gøre ifølge dette forslag. Derfor forstår jeg ikke de hårde ord, der bliver fremsat. De er så meget mærkeligere, som ministeren jo selv for bare et år siden foreslog at fordoble lærernes stemmetal i de styrende or-

ganer. Hvorfor har man nu stukket halen mellem benene? Det er der mange der undrer sig over.

Men jeg skal indrømme, at der er visse liberale unge, som også synes, det er lidt fornærmende, at man her kommer og reducerer studenternes indflydelse. Hr. Niels Helveg Petersen sagde, at det skulle man ikke gøre, fordi de fleste steder gik det jo udmærket. Jeg vil gerne gøre lidt ud af den indvending.

Sagen er jo, at vi ikke lovgiver for de steder, hvor folk er venlige og positive, og hvor det hele såmænd kunne gå uden nogen som helst bestemmelser. Det er ikke det, vi har reglerne til. Hvis alle mennesker var sådan, behøvede vi ingen love, og så kunne folketetinget holde en meget lang sommerferie. Lovene har vi for at kunne tage højde for de situationer, hvor der opstår stridigheder, og hvor folk, som af gode grunde ikke har forstand på forskning f. eks., kunne tænkes at ville bruge deres indflydelse i de styrende organer til helt andre universiteterne uvedkommende formål. Jeg behøver ikke at nævne, hvad jeg tænker på. Man behøver blot at læse Studenterrådets forskellige publikationer for at se, at Studenterrådet officielt har proklameret det som sin politik at bruge universiteterne til noget helt andet end det, som de af politikerne var tiltænkt.

I den situation er man nødt til at fastholde, at man må tage højde for det værste i lovgivningen og ikke lovgive for alle de gode, for de behøver ingen love. Dét går det nok uden. Styrelsesloven er til for de situationer, hvor det tilspidses, og hvor der er brug for at kunne klynge sig til nogle regler, fordi argumenterne ikke tæller. Det er dér, loven skal stå sin prøve, og det har den gældende styrelseslov ikke gjort i de foregående år, det har vi utallige vidnesbyrd om, og derfor synes jeg, at ministerens begrundelse for at afvise enhver ændring på indeværende tidspunkt – dog måske ikke helt til efteråret, jeg forstod, der var en åbning – var lidt tynd, fordi det var en temmelig ukritisk overtagelse af, hvad de fleste institutioner har skrevet til os og har skrevet til ministeren, nemlig at man synes, det er for tidligt, og at styrelsesloven jo går godt de fleste steder. Ja, hvad skulle de snart ellers skrive? Man skal jo næsten være en institution, der lever i skyttegravskrig eller et eller andet for ikke at skrive det, for alt andet ville være at fornærme hinanden, når man sidder i konsistorium og skal fortælle ministeren, hvad der skal gøres.

[Bertel Haarder.]

Derimod er det meget karakteristisk, at den eneste rektor, der, så vidt jeg kunne se, ikke har noget i klemme, fordi han ikke skulle genvælges og han var på vej til at gå af, nemlig professor Erik Rasmussen i Århus, uden forbehold, så vidt jeg husker, tilsluttede sig dette forslag i enhver henseende, og rektoren på DtH gjorde det altså også, det er jo hans model, dette forslag bygger på.

Man kan ikke forlange, at mennesker, som er parlamentarisk valgt og parlamentarisk valgt af både lærere, studenter og TAPere, når de i konsistorier skal udtale sig om, hvad man skal mene om sådan et forslag, skal mande sig op til at sige noget, som kan udtrykke en mindre tillid til den ene halvdel af dem, der sidder i konsistorium. Det kan man ikke forlange, og derfor må vi ikke bygge vores politik vedrørende styrelsesloven på, hvad konsistorierne sender os af breve. Disse breve er politiske kompromiser, sådan som alle rektorer er politisk valgt og faktisk har endnu flere politiske hensyn at tage, end vi har. Jeg havde nær sagt, at man kan ikke forlange, at de skal sige, hvad de mener om disse sager.

Så sagde hr. J. K. Hansen, at det slet ikke passede, at der sidste år havde været et stort flertal for at ændre styrelsesloven. Det var mærkeligt. Der var et stort flertal eller rettere sagt, der var et stort mindretal, nemlig de partier, der her har fremsat forslag, som gik ind for det, og på den tid havde vi en minister, som foreslog, at lærerne skulle have 2 stemmer i de styrende organer. Hvis ikke de to parter tilsammen udgjorde et stort flertal, og hvis ikke det af ministeren foreslåede var et særdeles kraftigt indgreb, meget kraftigere end det, der her er foreslået, så ved jeg ikke. Derfor må man spørge igen: hvad er årsagen til, at man nu stikker halen mellem benene, at man nu ikke ønsker forandring, at man nu pludselig godtager de konsistoriers skrivelser, som man tidligere ikke godtog?

Men lad os gå over til den anden hovedindvending, der er kommet her ved forhandlingen, den har været fremført både af hr. J. K. Hansen, af fru Ebba Strange og vist også af hr. Freddy Madsen, nemlig at forslaget var udtryk for en øget bureaukratisering og en øget centralisering. Ministeren gav også som begrundelse, da hun straks fra starten affejede dette udvalgsoplæg, at der ikke var nogen forenkling. Det er rigtigt, at der er ikke nogen re-

duktion i antallet af organer, men der vil, hvis forslaget gennemføres, blive en kraftig reduktion i antallet af mødetimer, som forskere og teknisk-administrativt personale skal spille uge efter uge. Altså flere organer, indrømmet, for der kommer nogle rådgivende organer, som man ikke har været pligtig til at oprette før, skønt man har haft dem de fleste steder, men mødetiden, spildtiden, den, der har været et meget vægtigt argument for de utallige forskere, der har henvendt sig til os om at få dette ændret, den bliver reduceret. Hvordan? Jo, på den måde, at rektor og rektors budget- og forretningsudvalg får langt bedre muligheder for, end de har i dag, at klare alle de løbende sager, så konsistorium kun skal indkaldes en gang imellem, måske endda kun et par gange om året, hvis det rigtig fungerer godt. På samme måde kan dekanen på fakultetsniveau sammen med sit budget- og forretningsudvalg klare alle de løbende sager, så fakultetsrådet ikke skal indkaldes så ofte, og på ganske samme måde kan institutbestyrelsen og institutbestyreren klare alle de løbende sager. Dette er da om ikke en forenkling på den måde, at det reducerer antallet af organer, så dog noget, der reducerer mængden af spildtid og angiver en vej ud af det mødekaos og den mødeplage, som man har haft på vore højere uddannelsesinstitutioner.

Hr. Freddy Madsen så kapitalismens arm bag det hele og mente, at kløerne stak frem i ulvens pote, der blev stukket frem. Jeg vil gerne dertil sige, at hvis han mener, at forslagsstillerne har den opfattelse, at erhvervslivet og universiteterne bør have bedre kontakt med hinanden, at aftagere og leverandører skal have bedre kontakt med hinanden, ja, så er han helt på rette spor, for det var meningen med det. Det har vi også skrevet i bemærkningerne, og jeg kan da nævne, at et meget fremtrædende medlem af Magisterforeningens bestyrelse Roy Poulsen så sent som i sidste nummer af AC-Debat meget stærkt udtalte sin støtte til tanken om, at erhvervslivet fungerede som rådgiver med hensyn til nye erhvervsrelevante fag, som man kunne tage i tilslutning til de bestående uddannelser, så det har hr. Freddy Madsen for så vidt forstået helt rigtigt.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden:

Jeg foreslår, at lovforslaget henvises til undervisningsudvalget. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Der er ikke mere på dagsordenen.

Medlem af folketinget *Poul Dalsager*, der har orlov på grund af midlertidig udsendelse i offentligt hverv, har meddelt mig, at han fra og med den 27. maj 1977 atter kan give møde i tinget. Stedfortræderens, *Poul Mortensens*, hverv som midlertidigt medlem af folketinget ophører fra nævnte dato at regne.

Indfødsretsudvalget har afgivet betænkning over forslag til lov om indfødsrets meddelelse. (Lovforslag nr. L 183). Eksemplarer vil blive omdelt.

Der er foretaget ændringer i følgende udvalg:

Markedsudvalget (26/5 77):
Udtræder: Alice Hedegaard
Nyt medlem: Ib Christensen

Retsudvalget (26/5 77):
Udtræder: Melchior
Ny stedf.: Brusvang

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 27. maj, kl. 11 med følgende dagsorden:

1) *Indstilling fra udvalget til valgs prøvelse.*

2) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lovene om folke-, invalide- og enkepension. (Nedsættelse af aldersgrænsen for førtidig folkepension fra 60 til 55 år m. v.).

3) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om arbejdsformidling og arbejdsløshedsforsikring m. v. (Optagelse i arbejdsløshedsforsikringen af værnepligtige, afskaffelse af det bidragydende medlemskab og nedsættelse af aldersgrænsen for medlemskab).

4) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om midlertidig indbetaling fra

staten til Arbejdsmarkedets Tillægspension af visse dyrtidsportioner.

5) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om Arbejdsmarkedets Tillægspension. (Medlemskredsen, bestyrelsens sammensætning, fondsanbringelsen m. v.).

6) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om tjenestemandspension.

7) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om midlertidige statstilskud til visse strukturforanstaltninger inden for fiskeriet.

8) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov for Grønland om kommunal udligning i 1977.

9) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om visse hovedlandejevsstrækninger.

10) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om elektriske stærkstrømsanlæg.

11) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om fremskudt dige for Tønder Marsk.

12) *Tredje behandling af:*

Forslag til konkurslov.

13) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser vedrørende konkurs m. v.

14) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om inddrivelse af underholdsbidrag og lov om børnetilskud og andre familieydelse. (Overførelse til kommunerne).

15) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om offentlighed i forvaltningen.

16) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om overformynderiet.

[Formanden.]17) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændring af færdselsloven.
(Obligatorisk knallertundervisning).

18) *Tredje behandling af:*

Forslag til lov om anerkendelse og fuldbyrdelse af nordiske afgørelser om privatretlige krav og om ændring af retsplejeloven.

19) *Anden (sidste) behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om nedlæggelse af Ringe statsfængsel [af Voigt m. fl.].

20) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om værn for dyr [af Askjær Jørgensen m. fl.].

21) *Første behandling af:*

Forslag til folketingsbeslutning om barselordlov [af Ebba Strange m. fl.].

Mødet hævet kl. 15.33.
